

Kadernota 2023

Inhoud

1. Inleiding.....	3	7.0 - Volksgezondheid en milieu	11
2. Doelstellingen en financiële ontwikkelingen per taakveld	6	8.0 – Volkshuisvesting en leefomgeving.....	12
0.0 - Bestuur en ondersteuning	6	3. Financieel meerjarenperspectief	13
1.0 - Veiligheid	7	3.1 Exploitatie	13
2.0 - Verkeer, vervoer en waterstaat	7	3.2 Reserves en voorzieningen	15
3.0 – Economie	8	3.3 Risico's	16
4.0 - Onderwijs	8	4. Uitgangspunten Begroting 2023 en Meerjarenraming 2023-2026.....	18
5.0 - Sport, cultuur en recreatie	9	4.1 Algemene en technische uitgangspunten	18
6.0 - Sociaal Domein.....	10	4.2 Uitgangspunten reserves	19

1. Inleiding

Voor u ligt de Kadernota 2023. Een nota die grotendeels voorbereid is in de vorige raadsperiode én het begin markeert van de nieuwe raadsperiode. Traditiegetrouw is de eerste Kadernota voor een nieuwe periode daarom beleidsarm. Tegelijkertijd willen we in deze Kadernota de toon zetten voor de aanpak in de periode die voor ons ligt.

Om te beginnen willen we een aantal uitgangspunten markeren, die als rode draad door de opzet, financiering, uitwerking en uitvoering van plannen loopt. Dat komt als volgt terug:

- Molenlanden is een proactieve gemeente en laat dat terugkomen in houding en gedrag van iedereen die bij de gemeente is betrokken.
- Molenlanden volgt nauwgezet de ontwikkelingen die in de omgeving van de gemeente van belang zijn en sorteert daarop voor. Zo zien we de kansen voor onze opgaven en verzilveren we die kansen voor onze inwoners en in hun ambities. Daarom zet Molenlanden, voor ambities en maatschappelijke opgaven die onze gemeentegrenzen overschrijden (energietransitie, warmtetransitie, bodemdaling, waterkwaliteit, CO2 emissie, stikstofproblematiek, biodiversiteit) eigen middelen in, om andere middelen aan te trekken (Provincie, Rijk, EU). Dat vraagt om een investering in medewerkers om op termijn de ambities waar te maken. Per onderwerp zal dat in de begroting concreet uitgewerkt worden. Het vraagt ook dat we onze kijk op kansen voor financiering en de wijze van bedrijfsvoering moeten verbreden.
- Molenlanden kiest als overkoepelend uitgangspunt dat haar begroting gezond en sluitend is en blijft. Met een gezonde buffer om financiële risico's op te kunnen vangen.
- Molenlanden ziet uitgaven die ze doet altijd in relatie tot het geheel en stuurt daarop. Dat betekent dat in de begroting en in de college- en raadsvoorstellen naast de financiering van een specifiek onderwerp, de consequenties voor het geheel

meegewogen worden. We werken daarin open en transparant maken dat proces inzichtelijk.

- Investerings die maken dat de exploitatie niet meer sluitend is, voorzien we van een passend dekkingsvoorstel. Dat betekent bijvoorbeeld dat voor financiering van een investering, de benodigde bezuinigingen of lastenverzwaring op andere thema's meegenomen worden in de besluitvorming.
- Voor open-einde-regelingen zet Molenlanden haar positie en invloed in om de risico's tot een minimum te beperken.

Deze uitgangspunten volgen we niet alleen. Het zit in de Molenlandse genen om samen te werken met inwoners, bedrijven, verenigingen, maatschappelijke organisaties, kerken en verenigingen. Bij alle uitdagingen zoekt Molenlanden daarom actief de relevante partners op die we nodig hebben om onze strategie uit te voeren en onze ambities waar te maken. Dat doen we als volgt:

- Met het samenlevingsprogramma betrekken we onze inwoners en ondernemers en erkennen we de eigenheid van ieder dorp en de stad Nieuwpoort. Het bestaande samenlevingsprogramma gaan we actualiseren; er ligt een goede basis. Daarbij zoeken we de verbinding en verrijking met de visie Molenlanden 2030. Dit gaan we samen met de raad en de samenleving in een typisch Molenlandse aanpak vormgeven.
- Het Molenlandse geluid gaan we ook sterker door laten klinken richting de Provincie, het Waterschap, het Rijk en in Brussel. Dit doen we om kansen te pakken of beperkingen weg te nemen. Daarin gebruiken we onze positie ook om de financiële uitgangspunten waar te kunnen maken.
- Het zit in de Molenlandse genen om samen te werken met inwoners, bedrijven, verenigingen, maatschappelijke organisaties, kerken en verenigingen. Bij alle uitdagingen zoekt Molenlanden daarom actief de relevante partners op die we nodig hebben om samen resultaten te boeken.

In vertaling van deze kadernota naar de begroting zal Molenlanden deze uitgangspunten terug laten komen. Ze klinken, daar waar dat

al mogelijk is, ook door in de onderdelen van deze kadernota. Volledigheidshalve merken we op dat niet alle voornemens uit het coalitieakkoord al financieel vertaald zijn.

Financieel perspectief

In een verkiezingsjaar vervalt in veel gemeenten de Kadernota. Wij zijn van mening dat het goed is om toch een Kadernota op te stellen. Naast hogere inkomsten uit de Algemene Uitkering van het Rijk, zien we extra lasten op ons afkomen. Gezien de financiële ontwikkelingen en het voornemen van het nieuwe college om een gezonde en sluitende begroting zonder lastenverzwaringen groter dan de inflatie te willen presenteren, is het belangrijk om de ontwikkelingen vroegtijdig te signaleren.

De meerjarenraming van deze kadernota is als volgt samen te vatten:

Rode bedragen zijn nadelig	<i>bedragen x € 1.000</i>			
Zwarte bedragen zijn voordelig	2023	2024	2025	2026
A. Vastgestelde begroting 2022	226	340	10	10
B. Saldo van genomen besluiten	-76	-169	-100	-100
C. Mutaties Kadernota 2023				
* Gemeenschappelijke regelingen	-3054	-2938	-2936	-2936
* Personeel	-897	-233	-233	-233
* ICT	-354	-486	-481	-681
* Overig	294	316	253	1188
* Meicirculaire 2022	4927	7447	9312	3074
* Toevoeging aan Algemene Reserve		-3500	-5000	
D. Prognose begroting 2023:	1067	778	825	321

Ontwikkelingen bij de Gemeenschappelijke Regelingen domineren het meerjarig financiële beeld. Naast een forse stijging van de kosten voor jeugdhulp, stijgen ook de kosten voor partijen zoals Avres en de Veiligheidsregio. Daarnaast is aanvullende personele inzet, bijvoorbeeld op het gebied van Ruimtelijke Ordening, noodzakelijk. Ook zijn er een aantal essentiële onderdelen in ons

ICT-domein die extra kosten met zich meebrengen, bijvoorbeeld de stijgende licentiekosten voor software.

Uit de meicirculaire blijkt dat we veel meer geld uit de Algemene Uitkering krijgen. Dit komt voornamelijk door hogere uitgaven van de rijksoverheid. Door de systematiek van 'samen de trap op, samen de trap af' betekent dit een toename van het gemeentefonds. Ook het schrappen van de opschalingskorting tot en met 2025 betekent een voordeel. De verdeling van het gemeentefonds is in deze circulaire gewijzigd. Vanaf 2023 gaat deze herverdeling in. Voor onze gemeente betekent dit een structureel voordeel van ongeveer € 500.000. Uiteindelijk is het budgettair voordeel € 4,9 mln in 2023, € 7,4 mln in 2024, € 9,3 mln in 2025 en € 3,1 mln in 2026. Met VNG, IPO en de Unie van Waterschappen wordt in een gezamenlijk proces met een onafhankelijk begeleider gewerkt om te komen tot een nieuwe financieringssysteem voor 2026 en verder. Deze contourennota stuurt minister Bruins Slot (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) voor de zomer naar de Kamer.

Door de hogere Algemene Uitkering presenteren we u een rooskleurig meerjarenperspectief. We stellen voor om in 2024 en 2025 extra toevoegingen te doen aan de Algemene Reserve. Deze is in de afgelopen jaren meermalen aangesproken, en we verwachten dat we deze reserve in de (nabije) toekomst hard nodig hebben. Voorbeelden hiervan zijn de investeringen voor het Integraal HuisvestingsPlan Primair Onderwijs Molenlanden (IHP) en het Accommodatiebeleid waarover nog besloten moet worden. Tegelijkertijd zien we ook dat Gemeenschappelijke Regelingen in de afgelopen jaren regelmatig om extra bijdragen hebben gevraagd. Daarnaast zijn prijsstijgingen aan de orde van de dag, waardoor het aannemelijk is dat investeringen duurder gaan uitvallen of dat specifieke budgetten niet toereikend blijken te zijn. Ook in deze gevallen zou de Algemene Reserve ons vangnet kunnen zijn. Een ontwikkeling die ook nog niet verwerkt is in deze Kadernota, is het voornemen van het Rijk om de Jeugdzorg anders te organiseren.

Het spreekt voor zich dat dit financiële gevolgen met zich meebrengt, maar de impact is vooralsnog niet te overzien.

Langetermijnperspectief

In de Kadernota en Begroting wordt een financieel perspectief over 4 jaarschijven gepresenteerd. In de Kadernota 2023 zijn dat jaarschijven 2023 - 2026. Vanzelfsprekend kijken we ook naar de opgaven op langere termijn. Deze doorkijk is eerder dit jaar met de raad gedeeld in de Raadsinformatiebrief Financiële Ontwikkelingen 2002 - 2032. In de Auditcommissie is afgesteld dat we deze informatie jaarlijks gaan updaten en als bijlage bij de Kadernota voegen. Omdat de Raadsinformatiebrief nog recent is gedeeld, is er bij deze Kadernota nog weinig veranderd in dit langetermijnperspectief. De eerstvolgende update volgt dan ook bij de Kadernota 2024.

Leeswijzer

Het opstellen van de Kadernota 2023 viel samen met het begin van een nieuwe raadsperiode en de vorming van het nieuwe college. Het is daarom een beleidsarme Kadernota geworden. Ook de structuur is een andere dan gebruikelijk. Onze P&C producten worden normaal gesproken aangeboden in een programmastructuur. De nieuwe programma-indeling moet echter nog worden vastgesteld ten tijde van het samenstellen van deze Kadernota. Daarom is de keuze gemaakt om terug te vallen op de vanuit wet- en regelgeving afkomstige structuur van hoofdtakvelden. Deze zullen voor de Begroting 2023 worden vertaald en ingedeeld in programma's.

De structuur van de 3 W-vragen (Wat willen we bereiken, Wat gaan we ervoor doen en Wat mag het kosten) is wel aangehouden. De W-vragen uit eerdere P&C producten zijn overgenomen en vervolgens herijkt met het coalitieprogramma. Waar mogelijk is al een vertaling opgenomen van punten uit het coalitieakkoord, de volledige vertaling vindt pas plaats bij de Begroting 2023. Wij zullen een voorstel doen voor een nieuwe programma indeling en voorleggen aan de Auditcommissie. Deze wordt vervolgens verwerkt in de Begroting 2023.

De Kadernota geeft richting aan de opstelling van de Begroting, maar een nadere invulling is nog wel nodig. Wel geeft het inzicht in de meerjarige financiële positie en stelt het de raad in staat om op hoofdlijnen in lijn met het coalitieakkoord een afweging te maken op welke terreinen nieuwe activiteiten kunnen worden ontwikkeld en waar meer geld voor kan worden uitgegeven of bezuinigd.

2. Doelstellingen en financiële ontwikkelingen per taakveld

0.0 - Bestuur en ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Dienstverlening

- Op het gebied van (externe en interne) digitale dienstverlening streven we naar een open en transparant Molenlanden, waarin digitaal gemak wordt geboden en beschikbare informatie veilig en zo volledig mogelijk met inwoners en ondernemers wordt gedeeld. Continue verbetering van de kwaliteit van dienstverlening bereiken we door het betrekken van inwoners en andere relevante (interne) partijen.
- We zijn een benaderbare en bereikbare gemeente.

Regionale Samenwerking

- Goed contact met onze buur- en regiogemeenten en medeoverheden en flexibele samenwerking aan gezamenlijke opgaven.
- Als zelfbewuste gemeente een sterke positie hebben in de regio waarbij we inzetten op samenwerking op die opgaven waar dat meerwaarde heeft. Opgaven en taken die we alleen beter kunnen, doen we zelf.
- Goed functionerende verbonden partijen vanuit het oogpunt van dienstverlening, governance en kosten.
- Samenwerken op Provinciaal, Nationaal en Europees niveau.

Samenlevingsprogramma

- Optimale afstemming van de bestuurlijke ambities op de activiteiten die er zijn in de dorpen en de stad.
- Vitaal samen leven, werken, ondernemen en participeren in Molenlanden na Corona.
- Het samenlevingsprogramma verrijken met de Toekomstvisie Molenlanden 2030.

Gemeenteraad

- We streven naar een transparante en democratische bestuurlijke besluitvorming.

Wat gaan we ervoor doen?

- Nader uitwerken van de wijze waarop we de dienstverlening inrichten. Dit met als uitgangspunt om toe te werken naar één centraal servicepunt met ruimere openingstijden (ook in de avond).
- Aanpassen van onze ICT op actuele ontwikkelingen.

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x 1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Afronden en afsluiten bestuursarchieven	170			
ICT Afschrijvingen Financieel Systeem en HR Systeem		60	60	60
ICT: Informatiebeveiliging		52	52	52
ICT: Licentiekosten	227	227	227	227
ICT: Managed Services	30	30	30	30
ICT: Smartdocuments, Team Work, Teamviewer, Passwordmanager	58	58	58	58
Omgevingswet: kosten 2 FTE Applicatiebeheerders	153	153	153	153
Ontwikkelen 'werken bij-website' HRM i.v.m. uitstroom komende jaren	70	70	70	70
Treasury, dividenden en rente	192	192	192	254
Overige mutaties	66	105	71	71
Algemene uitkering o.b.v. decembercircular 2021	-101	-102	-103	-713
Algemene uitkering o.b.v. meicircular 2022	-4927	-7447	-9312	-3074
Toevoeging aan Algemene Reserve		3500	5000	
Netto effect taakveld T0 Bestuur en ondersteuning	-4063	-3103	-3503	-2812

Toelichting:

De hogere jaarlijkse kosten voor licenties omvat uitbreidingen en hogere uitgaven voor meerdere ICT applicaties. Zo is de indexatie voor de licentie van het zaakstelsel hoger dan verwacht. De kosten voor de infrastructuur Azure stijgen als gevolg van uitbreiding resource servers zoals Citrix en andere applicaties. En stijgen de

kosten door aanschaf van meer licenties op basis van de feitelijke gebruikersaantallen.

1.0 - Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Openbare orde en veiligheid

- Een veilige gemeente blijven en ervoor zorgen dat inwoners dat ook zo ervaren.
- Heldere regels en randvoorwaarden die worden nageleefd voor de veiligheid en leefbaarheid.

Wat gaan we ervoor doen?

-

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x €1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Bijdrage GR Veiligheidsregio (VRZHZ)	334	334	334	334
Meicirculaire 2022: extra capaciteit BOA's	37	37	37	37
Overige mutaties	17	17	14	14
Netto effect taakveld T1 Veiligheid	387	387	384	384

Toelichting:

De Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, waar de gemeente Molenlanden deel van uitmaakt, heeft de bijdrage van de deelnemende gemeenten verhoogd om het service- en veiligheidsniveau te kunnen blijven waarborgen.

De Tweede Kamer heeft d.d. 23 september 2021 de motie Hermans waarmee structureel geld is vrijgemaakt om de capaciteit van (wijk)agenten en BOA's te vergroten. Deze middelen zijn ontvangen bij de meicirculaire en worden ook voor dit doel ingezet.

2.0 - Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we bereiken?

- Een goed bereikbare gemeente blijven met veilige wegen.
- Ketenmobiliteit die zich aanpast aan maatschappelijke ontwikkelingen.
- De bereikbaarheid en mobiliteit versterken door een goed systeem van vervoer van personen over water.

Wat gaan we ervoor doen?

- In eerste helft 2023 een definitief besluit nemen over de randweg Groot-Ammers op basis van resultaten vervolgonderzoek.
- Actief handhaven op overlast door zwaar verkeer in de kernen, overlast van motoren en op snelheid.
- Werken aan moderne en innovatieve bereikbaarheidsoplossingen zoals hubs (vervoersknooppunt waar je overstapt van het ene type vervoer naar het andere), deelfietsen, belbussen en vervoer over water.

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x €1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Leges Moormeldingen, kabels en leidingen	-38	-38	-38	-38
Lagere dotatie aan voorziening openbare ruimte	-88	-88	-88	-88
Overige mutaties	1	1	1	1
Netto effect taakveld T2 Verkeer, vervoer en Waterstaat	-125	-125	-125	-125

Toelichting:

De leges rondom de zogenaamde 'Moormeldingen' gaan we risicovoller ramen. We doen dit op basis van de uitkomsten van de Jaarrekening 2020 en 2021. De geeft een positief verschil van € 38.000.

De lagere dotatie aan de voorziening volgt uit de omzetting van een onderhoudsreserve naar een onderhoudsvoorziening. Uit het onderliggende onderhoudsplan blijkt dat de jaarlijkse toevoeging verlaagd kan worden.

3.0 – Economie

Wat willen we bereiken?

Economie

- Goede aansluiting van onderwijs op behoefte van ondernemers aan (lokale) arbeidskrachten.
- We willen de bedrijventerreinen optimaliseren, passend in de omgeving en met meer bedrijven die werkgelegenheid bieden aan de lokale beroepsbevolking.

Agrarische economie

- Een toekomstbestendige, duurzame, agrarische sector die zich verder kan ontwikkelen naar een duurzamere landbouw met nieuwe verdienmodellen, waarbij verbreding en diversificering van de bedrijfsvoering mogelijk is.

Arbeidsmarkt

- De aansluiting van vraag en aanbod van arbeidskrachten in de regio verbeteren, waarbij we optimaal gebruik maken van ieders mogelijkheden.

Wat gaan we ervoor doen?

-

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x €1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Regionaal Maatschappelijke Agenda. Agrarische zaken/jacht/visserij	-60	-60	-60	-60
Overige mutaties	-13	-13	-13	-13
Netto effect taakveld T3 Economie	-73	-73	-73	-73

Toelichting:

Binnen de begroting hebben we de kostenraming voor opgave Agrarische Economie uit Regionaal Maatschappelijke Agenda (RMA) verlaagd. De reden hiervoor is dat er wel geld geraamd staat in de begroting, meerjarig, maar dat het ontbreekt aan complete plannen en duidelijkheid in de planning. We stellen daarom voor dit bedrag nu af te ramen en terugkomen voor budgetaanvraag bij de raad wanneer er meer duidelijkheid is.

4.0 - Onderwijs

Wat willen we bereiken?

- Voorkomen van laaggeletterdheid.
- Stimuleren van ouderbetrokkenheid.
- Voorkomen van voortijdig schoolverlaten.
- Realiseren van passende onderwijshuisvesting.

Wat gaan we ervoor doen?

-

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x €1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Subsidies Peuterspeelzalen	-32	-32	-32	-32
Bijdrage GR DG& J	51	51	51	51
Leerlingenvervoer	-150	-150	-150	-150
Overige mutaties	4	7	-8	-10
Netto effect taakveld T4 Onderwijs	-128	-124	-139	-141

Toelichting:

Op basis van het afgelopen jaren en de verwachting voor 2022, zijn de budgetten voor leerlingenvervoer en subsidie aan peuterspeelzalen verlaagd.

5.0 - Sport, cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken?

Vrijtijdseconomie

- Door gebiedsmarketing en promotie staat Molenlanden 'op de kaart'. Hiervoor werken we samen met o.a. de Provincie en marketingpartners.
- Toerisme is in balans: Toerisme & Recreatie zorgt niet voor overlast (bij inwoners of het landschap), maar draagt bij aan maatschappelijke doelen, zoals duurzaamheid, leefbaarheid, mobiliteit, bewegen & gezondheid, educatie en opleidingen.
- Toeristen komen specifiek voor het verhaal van Molenlanden. Dit stimuleren we door de beleving van landschap, kernen en iconen te vergroten.
- Verhogen van bestedingen en werkgelegenheid in de vrijetijdssector.

Vrijtijdseconomie Kinderdijk

- Het icoon Kinderdijk vertelt een authentiek en aansprekend verhaal.
- De gezonde exploitatie van Kinderdijk herstelt zich na de coronacrisis.
- Kinderdijk ontwikkelt zich in de luwte van de toeristenstroom met behoud van de dorpshuisfunctie.
- De verkeersveiligheid en leefbaarheid worden vergroot door een optimale grip op alle bezoekersstromen naar het Werelderfgoed over weg en water.
- De bestuursstructuur is slagvaardig en flexibel, op alle niveaus weten belanghebbenden (dus ook bewoners) zich vertegenwoordigt bij de ontwikkeling van Kinderdijk.

Sport

- Verbetering van de gezondheid en het sociaal welbevinden van inwoners door actieve deelname van onze inwoners aan georganiseerde en ongeorganiseerde sportactiviteiten.

Bibliotheekwerk

- We dragen bij aan de leefbaarheid door een goede spreiding van voorzieningen met een gedifferentieerd aanbod op basis van samenwerking en verbinding met de inwoners en partners.
- We dragen bij aan zelfredzaamheid van inwoners door de basisvaardigheden te verbeteren.
- We zetten in op preventie van taal- en leesachterstanden bij de jeugd door een positief leesklimaat en leesbevordering te stimuleren.

Cultuur

- Cultuuronderwijs en cultuurparticipatie zijn essentieel voor de emotionele en creatieve ontwikkeling van kinderen en volwassenen. Daarom kunnen alle inwoners van Molenlanden, deelnemen aan cultuur door bijvoorbeeld naar kunst te kijken, kunst te maken en cultureel erfgoed te beleven.

Wat gaan we ervoor doen?

- Opstellen van een cultuurbeleid waarin de gemeente een ondersteunende en stimulerende rol heeft.

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief Zwarte min-bedragen zijn positief	bedragen x €1.000			
	2023	2024	2025	2026
Subsidies aan sport accommodaties	66	66	66	66
Huuropbrengsten sport accommodaties	-114	-114	-114	-114
Opbrengst grondverkoop snippergroen	-30	-30	-30	-30
Regisseur Landschap- en gebiedsopgaven AV	54			
Overige mutaties	25	25	25	65
Netto effect taakveld T5 Sport, cultuur en recreatie	1	-53	-53	-13

Toelichting:

De huuropbrengsten nemen toe door aanpassing naar een marktconforme huurprijs. Tegelijkertijd stijgen daardoor ook de

subsidies waarmee de gemeente bijdraagt aan de exploitatie van sporthallen en zwembaden.

Mede door de toenemende opgaven op het gebied van landschap, wordt er voor twee jaar een Regisseur Landschap- en gebiedsopgaven ingezet. De kosten worden gedeeld door Waterschap Rivierenland, de provincies Zuid-Holland en Utrecht en de gemeenten Vijfheerenlanden, Gorinchem en Molenlanden.

Voor de opbrengst van verkoop van snippergroen gaan we risicovoller ramen. We doen dit op basis van de uitkomsten van de Jaarrekening 2020 en 2021.

6.0 - Sociaal Domein

Wat willen we bereiken?

Doorontwikkelen stads- en dorpsgericht werken

- Medewerkers kennen de inwoners/de samenleving en zijn hierbij betrokken.
- We werken dorps- en stadsgericht, waardoor we de betrokkenheid, inzet en autonomie van onze samenleving versterken.

Verbeteren meedoen

- Meer inwoners werken naar vermogen en nemen deel aan activiteiten.
- Minder inwoners ervaren eenzaamheid.
- Onze samenleving is inclusiever.

Verbeteren zelfredzaamheid

- Hulp en ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning is effectiever en heeft een duurzamer effect.
- Inwoners kunnen langer zelfstandig wonen.
- Meer inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden door het terugdringen van laaggeletterdheid.

- Minder inwoners beleven armoede en financiële stress.
- Onze samenleving is toegankelijker, zowel fysiek als digitaal.
- Snellere en betere inburgering voor mensen met een migratieachtergrond.

Versterken preventie

- Meer inwoners hebben een gezonde leefstijl.
- Een Molenlandse jeugd die in brede zin gezond is, voldoende beweegt en graag sport.
- Een veilige gemeente blijven, die ook zo wordt ervaren door onze inwoners.
- Kwetsbare kinderen en jongeren zijn eerder in beeld en geholpen.
- Het aantal jongeren dat jeugdhulpverlening nodig heeft, daalt in de periode 2023-2026 met 10%.
- Minder inwoners hebben te maken met huiselijk geweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling of met de gevolgen daarvan.
- Minder mantelzorgers voelen zich overbelast.

Wat gaan we ervoor doen?

- Verhogen van de inkomensgrens van het armoedebeleid van 120% naar 130% van het bijstandsniveau.
- Keuzes maken op basis van de evaluatie in 2023: hoe kan de grip en greep op de Jeugdhulp versterkt worden?

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x €1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Bijdrage GR SOJ	1787	1765	1763	1763
Bijdrage GR DG&J	67	67	67	67
Bijdrage GR Avres	613	613	613	613
Sociaal Loket	-61	-61	-61	-61
Meicirculaire, korting eigen bijdrage HH			-147	-147
Overige mutaties	-127	-210	-212	-212
Netto effect taakveld T6 Sociaal domein	2280	2175	2024	2024

Toelichting:

Uit de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen Avres en Dienst Gezondheid & Jeugd (inclusief de Service Organisatie Jeugd) volgt een stijging van de gemeentelijke bijdragen.

Voor Avres wordt de stijging voornamelijk veroorzaakt door de voorlopige BUIG-berekeningen. Deze worden uiteindelijk afgerekend op basis van de daadwerkelijk door de gemeente van het Rijk te ontvangen BUIG-gelden. Daarnaast zijn kosten voor de nieuwe Wet Inburgering, het Minimabeleid en bedrijfsvoering de voornaamste elementen die een hogere bijdrage van Molenlanden verklaren. De in het coalitieakkoord opgenomen verhoging van de inkomensgrens van 120% naar 130% van het bijstandsniveau, is nog niet in deze cijfers verwerkt. Hierover volgt separate besluitvorming.

Over de stijging van de kosten van DG&J (incl. SOJ) is bij de raadsinformatiebrief over de 2^e BURAP SOJ aangegeven dat de verhoging verwerkt zou worden in de Kadernota 2023. Aanvullend hierop volgde een indexering. Ook begrootte de SOJ een groei van 5% in 2022 en 2,5% in 2023 op het gebied van de inkoop van zorg. Deze aanvullende verhoging is niet opgenomen in de budgetten.

7.0 - Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

Energietransitie

- Betaalbare, meer duurzame energie/warmte voorziening voor onze inwoners Dit met het oog op de klimaatdoelstellingen en in het belang van de inwoners coöperaties en bedrijven.
- De gemeente Molenlanden geeft het goede voorbeeld: het vastgoed van de gemeente is in 2030 (bijna) energieneutraal.

Afval en Circulariteit

- Belasting van het milieu terugdringen door het aantal kilo's restafval te laten dalen van 230 kilo nu naar 100 kilo per huishouden per jaar in 2025.

- Ombuiging trend stijging kosten inzamelen en verwerken van afval.
- Vergroten van de service op afval.

Klimaatadaptatie

- Versterking van het aantrekkelijke woon- en leefklimaat door klimaatbewust handelen.

Landschap

- Regie houden op de ontwikkeling van ons karakteristieke open veenweidelandschap, met het oog op de komende grote ontwikkelingen als energietransitie, bodemdaling, klimaatadaptatie en circulaire landbouw.

Wat gaan we ervoor doen?

- Bij het maken van de volgende Regionale Energiestrategie zal een heroverweging van de ambities worden gemaakt in de dan actuele context.

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x €1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Bijdrage GR DG&J	39	39	39	39
Bijdrage GR Omgevingsdienst	163	69	69	69
Begraafplaatsen	-219	-219	-219	-219
Afschrijvingskosten begraafplaatsen		71	115	130
Overige mutaties	3	3	3	3
Netto effect taakveld T7 Volksgezondheid en milieu	-14	-37	7	22

Toelichting:

Naar aanleiding van de uitkomsten van de jaarrekening 2021 is gebleken dat de kosten / baten verhouding voor de begraafplaatsen in de raming niet in evenwicht is. We passen de raming daarom nu aan met de wetenschap dat hier ook een risico in schuilt, omdat de uitkomst elk jaar onzeker is. De afschrijvingskosten vloeien voort uit investeringen in begraafplaatsen. Deze volgen uit de eerdere

kaderstelling in 2020 (actief ruimen, uitbreiden) en civiel-/cultuurtechnische maatregelen, zoals grondwaterproblematiek, toegankelijkheid, herinrichting en groen.

8.0 – Volkshuisvesting en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Wonen

- Sneller voorzien in de eigen woonbehoefte, beschreven in de Woonvisie Molenlanden 2020 – 2024, en samen met de regio.
- Meer huisvestingsmogelijkheden voor Jongeren van 20- 30 jaar.

Ruimtelijke inrichting omgeving

- Behoud en waar mogelijk verbetering van het karakteristieke landschap en de kwaliteit van de (lint)bebouwing van onze gemeente, met ruimte voor nieuwe initiatieven die passend zijn in het gebied.
- Integraal, slagvaardig en participatief invulling geven aan de ruimtelijke inrichting van ons gebied.

Buitenruimte

- Een groen-adaptieve buitenruimte waarin onze inwoners en bezoekers zich comfortabel en veilig voelen.

Wat gaan we ervoor doen?

- Realiseren van 800 woningen in de komende vier jaar.
- Stimuleren we de bouw van innovatieve en flexibele woonvormen in samenwerking met woningbouwcorporatie en Provincie Zuid-Holland.
- Onderzoek doen naar zelfbewoningplicht inwoners.
- Onderzoek doen naar huisvesting arbeidsmigranten op bedrijventerreinen.

Wat mag het kosten?

Rode bedragen zijn negatief	bedragen x €1.000			
Zwarte min-bedragen zijn positief	2023	2024	2025	2026
Ingeleend personeel Ruimtelijke ordening	594			
Ingeleend personeel invoering Omgevingswet	884	350	350	
ICT en advieskosten opstellen omgevingsplan Omgevingswet	10	29	25	225
Mutatie reserves Ruimtelijke Ordening	-894	-221		
Overige advies- plankosten kernenprogramma. Ruimtelijk perspectief Molenaarsgraaf/Brandwijk	50	50	50	
Woningbouwversneller.	80	80	80	80
Ingeleend personeel. Ontwikkeling Oud-Alblas Zuid.	70			
Zaaksysteem VTH. Wonen en bouwen bedrijfsv.	30	30	30	30
Overige mutaties	-5	28	28	-12
Netto effect taakveld T8 Volkshuisv, RO, en Sted. vernieuwing	818	346	562	322

Toelichting:

In 2023 is extra inhuur voor team Omgeving nog steeds nodig, net als in 2022. Met name om interne mensen vrij te spelen die dit project kunnen uitvoeren. Ook voor projecten in Molenaarsgraaf/Brandwijk en Oud-Alblas is extra tijdelijke personele capaciteit nodig. Het huidige budget voor de Woningbouwversneller eindigt in 2022. Maar de opgave voor meer regie op de woningbouwproductie, opdrachtgeverschap op de grootste woningbouwontwikkelingen en afstemming met o.a. Provincie Zuid-Holland loopt door.

3. Financieel meerjarenperspectief

3.1 Exploitatie

Rode bedragen zijn nadelig	bedragen x € 1.000			
Zwarte bedragen zijn voordelig	2023	2024	2025	2026
A. Vastgestelde begroting 2022	226	340	10	10
B. Saldo van genomen besluiten	-76	-169	-100	-100
C. Mutaties Kadernota 2023				
* Gemeenschappelijke regelingen	-3054	-2938	-2936	-2936
* Personeel	-897	-233	-233	-233
* ICT	-354	-486	-481	-681
* Overig	294	316	253	1188
* Meicirculaire 2022	4927	7447	9312	3074
* Toevoeging aan Algemene Reserve		-3500	-5000	
D. Prognose begroting 2023:	1067	778	825	321

Toelichting:

A. Saldi van de vastgestelde begroting in november 2021 voor de jaarschijven 2022-2025 (deze waren allen positief).

B. Saldi van de vastgestelde begroting in november 2021 met daarbij de reeds genomen besluiten tot aan juni 2022. Zoals de besluitvorming rondom MFA De Beemd, de inclusieagenda en de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne. De effecten van decembercirculaire op de Algemene Uitkering zijn verwerkt.

C. Totalen van de mutaties uit de voorliggende Kadernota. De grootste effecten worden naast de Meicirculaire veroorzaakt door de hogere bijdragen aan Gemeenschappelijke Regelingen, personele ontwikkelingen en kosten voor ICT.

D. Saldi van de geprognosticeerde begroting voor de jaarschijven 2023-2026. We concluderen dat het meerjarig perspectief onder D een positief beeld schetst voor alle jaarschijven.

Met name het begrotingssaldo van de voor de toezichthouder belangrijke laatste jaarschijf is hierbij een punt van aandacht. Deze is significant lager dan de andere jaarschijven. Met onder andere de VNG wordt in een gezamenlijk proces met een onafhankelijk begeleider gewerkt om te komen tot een nieuwe financieringssysteem voor 2026 en verder. Naar verwachting komt hier later in 2022 meer duidelijkheid over.

Om toch een richting aan te geven voor het sluitend maken van het meerjarenperspectief zijn in deze Kadernota de volgende dekkingsvoorstellen verwerkt:

Dekking incidentele uitgaven door Algemene Reserve

In de Auditcommissie van 8 maart 2021, is in reactie op de motie 'Samenhang toepassing instrumenten' (M2020-32) de 'Notitie instrumenten voorkomen belastingenverhogingen bij een overschot begroting en hoogte Algemene Reserve' behandeld. Hierin wordt beschreven welk gedeelte van de Algemene Reserve kan worden ingezet als incidenteel dekkingsmiddel voor het realiseren van (nieuwe) bestuurlijke prioriteiten. In onderstaande tabel wordt

weergegeven voor welk bedrag dit per jaarschijf mogelijk is. De kaders die horen bij deze manier van inzetten van de Algemene Reserve staan beschreven in hoofdstuk 4.3 Reserves.

Bezuinigingsplan

De uitkomst van de meicirculaire heeft tot gevolg dat er geen noodzaak tot bezuinigen is. Tegelijkertijd zien we de kosten op meerdere vlakken oplopen, waardoor we mogelijke bezuinigingen wel in beeld willen blijven houden om ze te kunnen inzetten als de situatie daar om vraagt. Hierbij valt te denken aan de resterende bezuinigingsmogelijkheden 2020 fase 2, het herzien van beleidsintensiveringen of het herzien van investeringen. Als laatste zou ook bezuiniging op de eigen bedrijfsvoering en/of de inhoudelijke programma's aan de orde kunnen komen. Dit eventueel in combinatie met het herzien van de lokale belastingen.

3.2 Reserves en voorzieningen

Naam van de reserve/voorziening	Saldo begin 2022	Saldo eind 2022	Saldo eind 2023	Saldo eind 2024	Saldo eind 2025	Saldo eind 2026
ALGEMENE RESERVES						
Algemene reserve	47.862.072	32.187.459	33.415.802	36.910.802	41.905.802	41.905.802
OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES						
Arhi-uitkering i.v.m. herindeling	975.097	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	54.251.764	55.799.758	54.903.491	54.043.899	53.217.709	52.391.519
Wegen	14.821.734	26.233.898	27.571.585	28.773.755	29.888.166	31.002.577
Ontwikkeling recreatie/toerisme/platteland	62.761	66.261	69.761	73.261	76.761	76.761
Leefbaarheid Kinderdijk	63.818	63.818	63.818	63.818	63.818	63.818
Klankbordgroepen/dorpsberaden	254.783	254.783	254.783	254.783	254.783	254.783
Sociaal Domein	100.000	0	0	0	0	0
Nog uit te voeren werkzaamheden	4.708.959	243.886	129.746	129.746	129.746	129.746
Toekomstvisie begraafplaatsen	240.000	240.000	240.000	240.000	240.000	240.000
Slingelandse plassen	840.592	760.592	680.592	600.592	520.592	440.592
Duurzaamheidsinvesteringen	3.900.000	3.900.000	3.900.000	3.900.000	3.900.000	3.900.000
Duurzaamheid	1.282.608	942.608	702.608	462.608	222.608	222.608
Sociaal Begeleidingsplan	188.387	188.387	188.387	188.387	188.387	188.387
Corona noodfonds	500.000	459.925	459.925	459.925	459.925	459.925
Omgevingswet	1.287.983	1.114.629	220.850	0	0	0
Totaal reserves	131.340.558	122.456.005	122.801.349	126.101.577	131.068.297	131.276.518
VOORZIENINGEN:						
Onderhoud gebouwen	4.388.496	4.457.814	4.403.414	4.285.194	4.167.870	4.130.546
Onderhoud Openbare Ruimte	1.127.702	1.159.329	1.103.256	1.047.183	991.110	935.037
Wachtgelden	175.901	175.901	175.901	175.901	175.901	175.901
Pensioenvoorziening wethouders	3.272.612	3.638.312	4.004.012	4.369.712	4.735.412	5.101.112
Voorziening voormalig personeel	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
BTW vraagstukken	166.573	166.573	166.573	166.573	166.573	166.573
Omgevingsplannen	0	0	0	0	0	0
Rioleringen	13.224.194	12.464.501	11.954.545	11.471.704	11.230.459	10.989.213
Afkoop onderhoud graven	611.500	565.793	520.790	476.736	433.526	390.316
Afvalstoffen	383.373	1.833.854	1.267.012	783.141	383.373	-16.395
Totaal voorzieningen	23.450.351	24.562.076	23.695.503	22.876.145	22.384.224	21.972.303
ALGEHEEL TOTAAL	154.790.909	147.018.081	146.496.852	149.977.721	153.452.521	153.248.821

3.3 Risico's

In deze Kadernota nemen we de grootste risico's op die we voorzien. In de Begroting 2023 werken we deze uit met de daarbij behorende risicowaarde.

Prijsstijgingen

Mede door de Corona- en Oekraïne-crisis is er sprake van krapte op de wereldmarkt met meer dan gemiddelde prijsstijgingen tot gevolg. Onderliggende oorzaken zijn onder meer schaarste aan grondstoffen en materialen, beperkte productiecapaciteit en logistieke problemen wereldwijd. Ook voor Molenlanden is dit aan de orde bij de levering van goederen en diensten aan en de aanbesteding van werk door Molenlanden. In onze begrotingssystematiek nemen we inflatie en prijsstijgingen niet op in onze budgetten. Wel hanteren we een stelpost die volgt uit de inflatiecijfers zoals gepubliceerd in de meicirculaire. De meicirculaire vermeldt echter 2,3%, terwijl in de praktijk prijsstijgingen van bijvoorbeeld 10% worden signaleerd. Vooralsnog handhaven wij de huidige wijze van begroten en gaan ervan uit dat de huidige prijsontwikkelingen niet meerjarig doorgaan. Het risico op eventuele budgetoverschrijdingen is hier inherent aan.

Rente geldleningen

Sinds het uitbreken van de oorlog Oekraïne is de inflatie gestegen en lopen de rentetarieven op de kapitaalmarkt op. Vooral in de eerste helft van juni 2022 stijgen de tarieven aanzienlijk en laten een grillig verloop zien. Deze onstuimigheid zal moeten worden vertaald bij het opstellen van de begroting 2023-2026 deze zomer. De komende jaren zullen door aflossingen en nieuwe investeringen (vervangende) leningen moeten worden aangetrokken. Bij eventueel hogere rentepercentages zal dit de exploitatie negatief beïnvloeden.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeentelijke bijdragen die de Gemeenschappelijke Regelingen vragen stijgen jaarlijks. Als individuele gemeente hebben we slechts

beperkt invloed op deze stijgingen. Tegelijkertijd worden de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen zonder indexatie opgenomen in de gemeentelijke begroting, wat het gevolg is van een eerdere afspraak van gemeenten met de gemeenschappelijke regelingen over het hanteren van de 0-lijn.

Daarnaast zijn er twee specifieke risico's:

- De Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) dekt met haar weerstandsvermogen niet het geheel van geïdentificeerde risico's af. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten het resterende risico moeten opnemen in hun eigen risicoparagraaf.
- In de ontwerpbegroting 2022 van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) zijn geen bedragen opgenomen voor een aantal specifieke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de overdracht van asbestmeldingen en de E-agenda. In de zomer van 2022 zal uitgezocht moeten worden welke besparingen op het gebied van de overdracht van de asbesttaken dit intern oplevert en welke specifieke kosten we moeten maken op de andere onderdelen. De kosten van de overdracht bodemsaneringstaken zijn overigens wel opgenomen. Bij het opstellen van de Begroting 2023 komen we hierop terug.

Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Molenlanden en Vastgoed-, accommodatie- en tarievenbeleid

Het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Molenlanden 2021-2032 is op 20 april 2021 vastgesteld in de raad. Daarbij is besloten om separate besluiten te nemen over de exacte invulling en de financiële effecten van de projecten. De lasten die horen bij deze investeringen worden bij de concretisering van de plannen opgenomen in de meerjarenraming. Voor het in de raadsvergadering van 20 april 2021 vastgestelde Vastgoed-, accommodatie- en tarievenbeleid geldt hetzelfde.

Kostenstijging Jeugd

Service Organisatie Jeugd (SJO) verwacht regio-breed een groei van 5% in 2022 en 2,5% in 2023 op het gebied van de inkoop van zorg. Deze aanvullende verhoging is niet opgenomen in de gemeentelijke budgetten. Op basis van de huidige inzichten wordt een zeer beperkte groei verwacht. De ervaring is echter ook dat de kosten voor Jeugdhulp zich grillig kunnen ontwikkelen.

Energietransitie-Klimaatadaptatie

Na een eerdere beeldvormende avond in december 2020, is op 30 november 2021 een beeldvormende avond georganiseerd over de mogelijke inzet van financiële instrumenten in de energietransitie. Hier werden een aantal denkrichtingen verkend over de wijze waarop financiële instrumenten ingezet zouden kunnen worden. Vervolgens is in de raadsvergadering van 21 december 2021 een bedrag van € 1.485.000 beschikbaar gesteld uit de Algemene Reserve voor het kunnen starten van het Uitvoeringsprogramma voor het jaar 2022. Dit als overbrugging, totdat in 2022 duidelijk wordt volgens welke verdeelsleutel en in welke vorm het Rijk op basis van het Klimaatakkoord middelen uitkeert aan gemeenten.

4. Uitgangspunten Begroting 2023 en Meerjarenraming 2023-2026

4.1 Algemene en technische uitgangspunten

Algemene uitgangspunten

Bij opstelling van de (meerjaren)begroting 2023-2026 gaan we uit van de volgende algemene kaders:

1. De laatste jaarschijf (= 2026) van de meerjarenraming sluit zonder incidentele baten en lasten positief, en legt een basis voor duurzaam financieel evenwicht vanaf 2026 (richtlijn provincie).
2. Belastingen en heffingen 2023 worden gebaseerd op de uitgangspunten en besluiten die zijn vastgesteld bij de harmonisatie van het belastingbeleid voor Molenlanden in 2019. Voor begraven zijn de tarieven in 2020 geharmoniseerd. Vanaf 2022 brengt gemeente Molenlanden geen precariobelasting meer in rekening.

Technische uitgangspunten begroting 2023

Binnen de genoemde algemene kaders gelden de volgende technische uitgangspunten voor het opstellen van de Begroting en Meerjarenraming:

- Realistische raming op basis van gegevens jaarstukken 2021 en begroting 2022.
- Inflatie wordt volgens de notitie “Bezuinigingen, fase 1”, alleen en voor zover onvermijdelijk opgenomen voor bijdragen aan Gemeenschappelijke Regelingen en uitgaven voor contributies. In de nieuwe beheerplannen buitenruimte zijn inflatoire effecten meegenomen. Alle andere budgetten worden voorsnog niet geïndexeerd.
- Geen toevoeging van rente aan reserves.
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt meerjarig opgenomen op basis van lopende prijzen en voor inflatie vanaf 2023 (als stelpost) op basis van de gegevens van de mei- en septembercircularie 2022.

- In 2020 is een nieuw subsidiebeleid met bijhorende subsidieverordening en nadere subsidieregels door de raad vastgesteld. In november 2020 heeft de raad een aantal wijzigingen vastgesteld die per 2021 van kracht zijn. Dit geldt als uitgangspunt en kader. Het subsidieplafond per type subsidie is daarbij gekoppeld aan de voor dat type subsidie beschikbaar gestelde budget in de begroting.
- Ramingen voor Gemeenschappelijke Regelingen worden gebaseerd op de vastgestelde begroting van de betreffende Gemeenschappelijke Regeling.
- Dividenden van verbonden partijen worden gebaseerd op het ontvangen dividend 2022 of het door de vennootschap in het vooruitzicht gesteld in 2023 uit te keren dividend.
- Ramingen sociaal domein worden gebaseerd op verwachte uitgaven; er is geen relatie (meer) met de inkomsten uit het Gemeentefonds.
- Voor onvoorziene uitgaven wordt € 40.000 opgenomen (ca. € 1 per inwoner).
- Er wordt rekening gehouden met stijging van loonkosten (werkgeverslasten) en CAO-ontwikkelingen. De loonkosten worden voor de jaren 2022 t/m 2026 geïndexeerd met respectievelijk 4,3%, 3,6%, 4,2%, 4,1% en 3,9% zoals aangegeven in de meicircularie 2022. Dit is de inschatting die door het Rijk in de meicircularie 2022 van het Gemeentefonds wordt aangegeven.
- Lastenverzwaringen voor inwoners en ondernemers in principe niet hoger dan de inflatie.

Rente

- Het rentepercentage voor berekeningen van heffingen en retributies en doorbelasting aan overige taakvelden wordt berekend via een rente-omslagpercentage. Dit renteomslagpercentage is, volgens de notitie “Bezuinigingen fase 1”, met ingang van 2021 bepaald op 0,5%.
- De rentebaten van de uitzettingen van de voormalige gemeente Giessenlanden worden niet meegenomen in de berekening van

het rentepercentage. Deze rentebaten maken deel uit van de algemene middelen.

- Het rentepercentage voor grondexploitatie wordt berekend zoals in het Besluit Begroting en Verantwoording en de Financiële Verordening Molenlanden is aangegeven. Naar de huidige inzichten wordt voor 2023 een rentepercentage van 0,5% verwacht.
- Rentepercentage voor eventueel nieuw aan te trekken langlopende financiering is in 2023 1,0% en 1,5% voor de jaren 2024, 2025 en 2026. (marktrente is in 2022 vergelijkbaar).
- Rentepercentage voor eventueel kortlopende financiering (kasgeldleningen) is 0,5% in 2023, 2024, 2025 en 2026.
- Rentebaten 2023 in verband met verwachte uitzettingen per ultimo 2022 verantwoorden we als algemeen dekkingsmiddel.

Opbrengsten

- Indexatie tarieven voor verhuur van ruimten en diensten aan derden, zijn volgens de Consumenten Prijs Index (CPI) 2023 zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2022; 2,3%
- Opbrengsten gemeentelijke belastingen worden, volgens het vastgestelde Belastingbeleid Molenlanden 2019, verhoogd met de voor 2023 verwachte inflatie, zoals aangegeven in de meicirculaire 2022 (2,3%).

Grondexploitatie

- Jaarlijks wordt een Nota Grondprijzen en Parameters vastgesteld die o.a. inzicht geeft in de hoogte van de grondprijzen en parameters die als uitgangspunt gelden voor de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie. Voor 2022 e.v. gelden de volgende parameters:

Overzicht parameters:

	2023	2024	2025	2026
Kostenstijging	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%
Opbrengstenstijging	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Rente	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

Kostentoerekening

- Integrale kostentoerekening gebeurt op basis van capaciteitsinzet aan projecten, investeringen civiele werken, grondexploitatie. Door middel van tijdverantwoording per project wordt hier invulling aan gegeven. Dit geldt voor zowel interne- als externe medewerkers.
- Tarieven voor heffingen, retributies, en overige diensten baseren we op integrale kostprijsstarieven.
- Specifiek voor de rioolheffing gaan we uit van de tariefontwikkeling, volgens het vastgestelde GRP 2020 (jaarlijks +3%).
- Specifiek voor de Begraafrechten houden we, zo mogelijk, rekening met de effecten van het in 2020 vastgesteld beleid voor begraafplaatsen en begraven.
- In de tarieven voor heffingen en retributies is btw-compensatie opgenomen.

4.2 Uitgangspunten reserves

In de nota 'Reserves en voorzieningen' en in de 'Raadsinformatiebrief belastingdruk inwoners en hoogte algemene reserve' zijn kaders beschreven voor de aanwending van de algemene reserve in drie niveaus. Per niveau typeren we de mate van aanwendbaarheid met de kleuren: rood, oranje, groen.

De Algemene Reserve kan worden aangewend om de belastingdruk op de inwoners te verminderen en/of kan dienen als incidenteel dekkingsmiddel voor realiseren van nieuw beleid.

Uitgaande van de in deze Kadernota genoemde stand van de Algemene Reserve per eind 2026 van € 41,9 miljoen, is de ondergrens € 21,7 miljoen. Deze is gebaseerd op 3x de omvang van de risico's ad. € 5,6 miljoen zoals geïnventariseerd in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' in de Jaarrekening 2021 en het bestemd vermogen. Het deel dat deze grens overstijgt is in principe aanwendbaar voor dekking van incidenteel nieuw beleid.

Hierdoor ontstaat de volgende verdeling van de Algemene Reserve:

